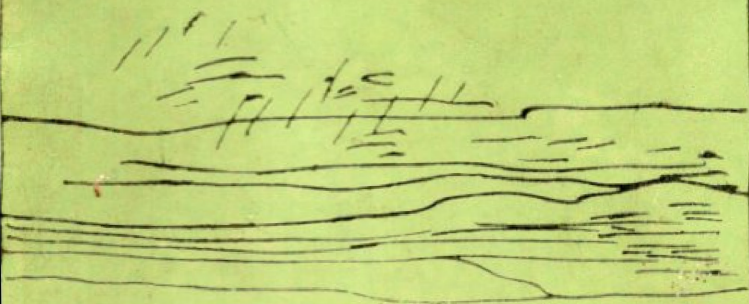

ĐOÀN QUỐC SỸ

CON
CÁ
MẮC
CẠN

1971

SÁNG TẠO

Phan B

DOÃN QUỐC SỸ

CON CÁ MẮC CẠN

Võ-Đình minh họa

Bản dịch Anh văn Võ-Đình

SÁNG TẠO

CON CÁ MẮC CẠN nguyên tác Doãn
Quốc Sỹ bản dịch sang Anh ngữ Võ
Đình minh họa Võ Đình ấn hành vào dịp
kỷ niệm mười năm hoạt động 1962-
1971 của nhà xuất bản **SÁNG TẠO**

TÁC GIẢ GIỮ BẢN QUYỀN

Ngày xưa có một người lính
thú :

*Ngang lưng thì thắt bao vàng,
Đầu đội nón dẫu vai mang súng dài.
Một tay thì cắp hoe mai,
Một tay cắp giáo quan sai xuống
thuyền.*

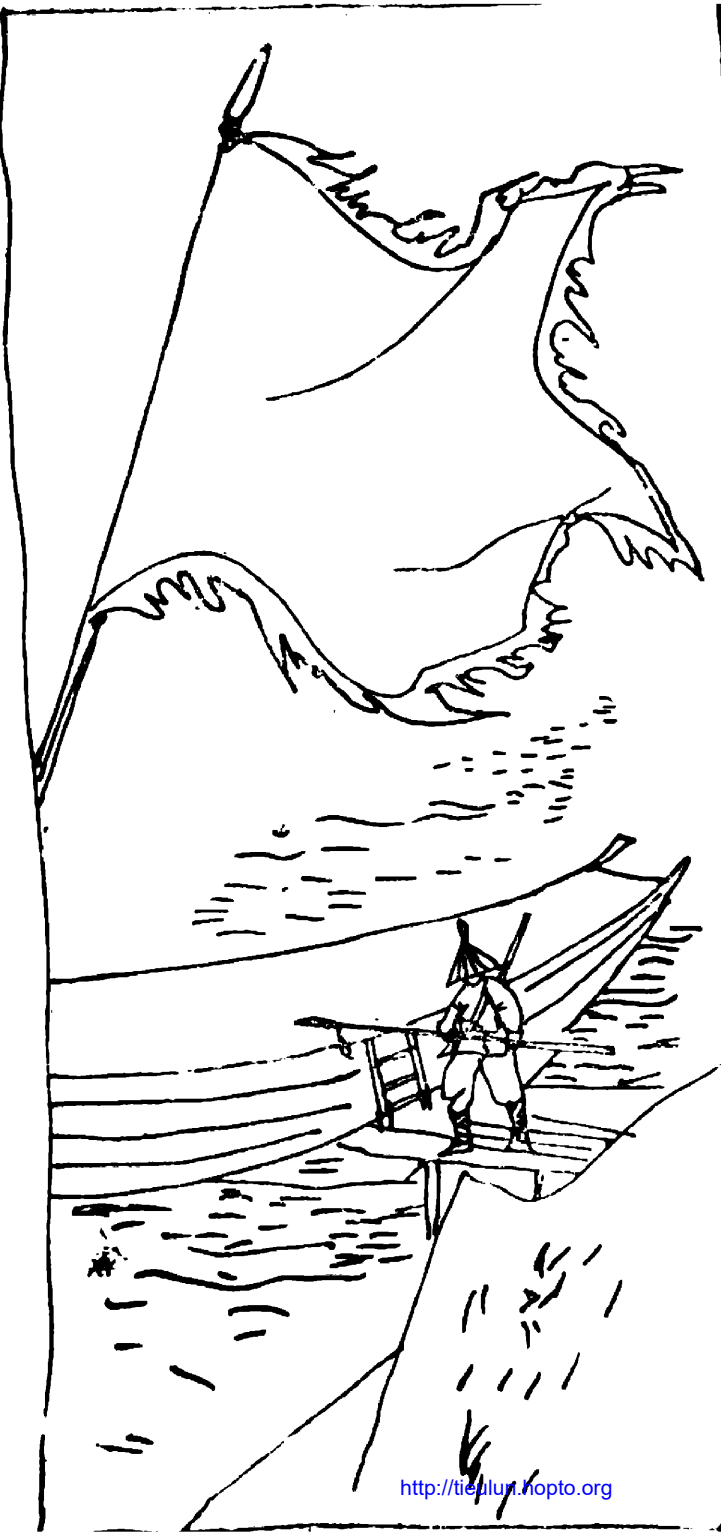
*Thằng thàng trống đánh ngũ liên,
Bước chân xuống thuyền nước mắt
như mưa*

Đi ngược dòng sông vài
ngày rồi lên bộ leo đèo vượt suối,
rồi lại xuống thuyền ngược
dòng sông, rồi lại lên bộ, cứ như
thề ròn rã một tháng trường
mới tới nơi đồn trú. Đó là miền
biên giới có thác chảy ào ào
suốt ngày đêm, có núi chập
chùng cao ngất chắn mặt đường

về. Dọc theo ngọn nguồn con sông chảy xiết là những khu rừng già âm u nhiều rắn độc, nhiều thú dữ.

Đau đớn thay cho người lính thú, anh phải ở đây ba năm, ba năm dài những lo âu, thương nhớ. Bật trắc có thể xảy đến hàng ngày khiến anh bỏ thây nơi rừng núi hùng vĩ nhưng hiểm độc này. Anh mà ngã xuống chỉ một chiếc lá nhỏ cũng đủ phủ thây anh vì thân anh sẽ rữa nát trước chiếc lá để rồi mất tích vào đám bùn đen ẩm thấp dưới rừng. Đêm đèn anh ngủ, những hình ảnh khủng khiếp đó ủa đèn cùng tiếng thác nước để uy hiếp linh hồn anh. Ba năm ... ba năm dài...

*Ba năm trấn thủ lưu đồn,
Ngày thì canh điểm, tối dồn việc qua !
Chém tre dẫn gỗ trên ngàn,*

*Hữu thân hữu khổ phân môn cùng ai.
Miệng ăn măng trúc măng mai,
Những giang cùng nữa lấy ai bạn
cùng ?*

Nước trong xanh con cá vẫy vùng...

Phải, một hôm kia anh vào rừng chém tre đẵn gỗ, anh lạc đèn khoảng tròn rộng và sâu những đá là đá, lớn có từng tảng, nhỏ thành từng hòn, nhỏ nữa là cát sỏi. Nước ở đây thật là trong và có một con cá. Thoáng thấy anh, con cá vùng quẫy như muốn tìm nơi ẩn trốn. Người lính thú nào có biết điều đó, anh ao ước được tự do như con cá kia và buột lời ngâm :

« Nước trong xanh con cá vẫy vùng ... »

Kỳ lạ thay, con cá đó biết nói. Nó hỏi anh :

— Anh cho là tôi sung sướng lắm sao ?

Người lính thú đáp :

— Sung sướng lắm chứ !
Cảnh thì tĩnh, nước thì trong,
một mình anh thánh thoir, vùng
vẫy.

Con cá làm như cắt tiếng
cười mai mỉa rồi giải thích:

— Đây trước là con suối.
Một hôm mưa nguồn lớn, đá
trên núi xô lăn xuống ngồn
ngang, con suối đổi dòng, để lại
một khúc chết ở đây. Thoạt tiên
nước đục, tôi còn khuấy khuấy
đôi chút vì mình có thể bơi lội
tung tăng mà vẫn no mỗi, chẳng
phải để ý đến ai, và cũng chẳng
ai biết có mình mà để ý. Tai
hại thay nước lắng dần... Qua
đi một tuần trăng, nước trong
suốt như gương, tôi thấy mình
trơ-trẽn quá. Anh ơi, rủi bị tù
trong một vũng nước đã là một
điều đáng buồn, lại bị tù lộ liễu
trong một vũng nước trong

suốt như gương này thật là vừa buồn vừa nhục.

— Nước trong vắt không có mối, anh có đói không?

— Tôi có thể ăn rêu bám ở những hòn đá quanh đây.

Người lính thú lấy cơm nắm giơ lên và nói:

— Tôi bửa cơm ra rồi ném xuống một ít cho anh nhé.

Giọng cá bình thản một cách buồn rầu:

— Cám ơn anh, giá nước đục anh làm như vậy thì hay, nhưng nước trong như thế này anh ném xuống để thầy tôi bơi lên đớp lấy, chao ôi còn cảnh nào tủi hổ cho bằng!

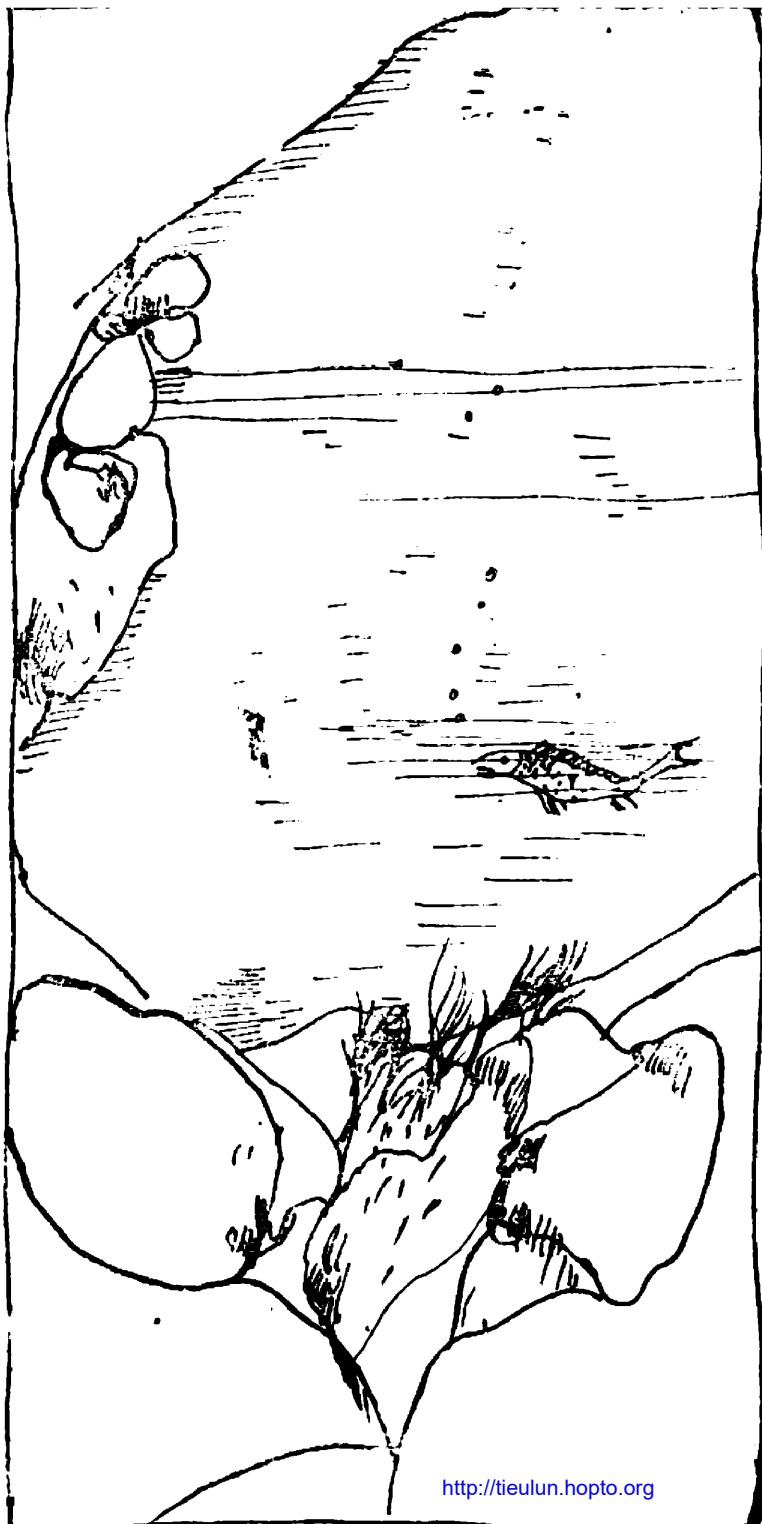
Người lính thú ngẫm nghĩ, sức nhớ điều gì, anh nói:

— Thề tôi mang anh sang dòng sông gần đây vậy nhé!

Cá đáp:

— Cám ơn anh, nhưng cảnh tôi phải lên nằm trên lòng bàn tay anh để rồi anh mang ra sông thả xuống còn đáng sợ nhúc gấp ngàn gấp vạn lần cảnh bị tù thề này. Tôi tuy bị tù ở đây nhưng vẫn nghe thao thức tiếng sông qua mạch đất. Sẽ có ngày mưa nguồn làm tràn bờ giềng này, làm rãnh khúc sông kia, lúc đó tôi sẽ nương theo triển nước mà tìm ra sông. Như thề mới đẹp! Như thề mới đẹp!

Có tiếng mõ thu quân. Người lính thú chào cá, bịn-rịn ra về. Từ đây mỗi khi chém tre, dẫn gỗ, hoặc đi kiếm măng trúc, măng mai qua đây anh cũng giữ ý chẳng muốn đèn bên bờ suối chệt để khỏi gây xao động cho con cá bị tù. Tháng hoặc gặp cơn mưa nguồn khá

lớn, anh chạy vội tới đó ném vội xuống khỏi nước đục ngầu một ít cơm rời, rồi ra về trong lòng không vui, vì anh vẫn thắc mắc chẳng hiểu cá có còn ở dưới đó để nhận những hột cơm của người tri kỷ, hay đã trườn mình tìm ra sông rồi.

DOAN QUOC SY

THE STRANDED FISH

Translation and Drawings by VO-DINH

Long ago there was a young
soldier :

*Wearing a conical spiked hat,
Yellow bag over his back,
Long gun on his shoulder,
His hands grasp lance and rifle,
The order comes :
He steps to the boat,
The drums thunder :
He steps down to the boat,
Tears wetting his young face like rain, **

The trip up the river lasted for
several days. Then the passengers
were told to disembark in order to
take the land route. They crossed
streams, climbed mountains, took
to other boats again, then again
leaving these, marched through the
jungle. One month had passed
before they reached their isolated
garrison. This was at the frontier
where day and night the sounds of
rushing cataracts could be heard ;
where the mountains were high and

forbidding, one peak succeeding another endlessly, barring the way home. Along both banks of the swift river were dark and ancient forests infested with poisonous snakes and wild beasts.

Poor soldier... he was so young and yet he had to stay here for three years. Three long years to worry and yearn for home. Any day something might happen and he would die in these grandiose but cruel surroundings. If he went down, a small leaf would be enough to cover his body, for well before the leaf rotted away his body would disintegrate and disappear into the humid black mud, the underside of the jungle.

At night when the young soldier slept, such images rushed back with the roar of the cataracts and filled him with fear. Three years... three long years...

*Three years of garrison life,
On guard at dawn, paperwork at night.
Trees are cut and sawed into lumber :*

*It was Fate, so why complain ?
 For food only bamboo shoots,
 For friends, just bamboo trees.
 In the clear blue water a little fish
 Delightful and free...**

One day, while looking for lumber, the young soldier lost his way and chanced upon an area round and deep, crowded with rocks : there were boulders, stones, and pebbles as small as gravel. The water was crystal clear and in it he saw a little fish. Quickly the fish darted around and tried to take cover. But the homesick young soldier was only thinking of his own wish to be free. So he sang

*« In the clear blue water, a little fish
 delightful and free... »*

Strangely enough the fish could reply. It asked the soldier : « You think I'm very happy in here, don't you ? »

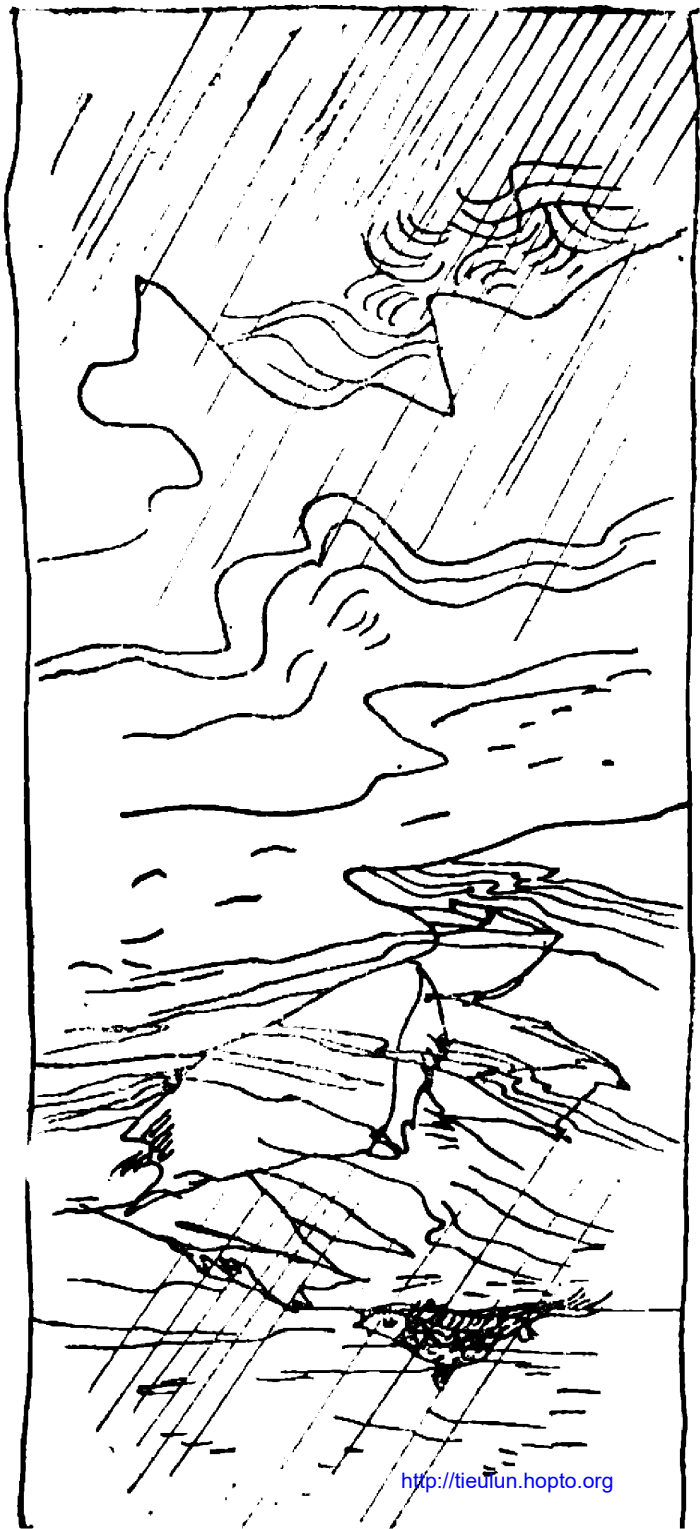
« Yes, » answered the young soldier, « I do. You must be very happy in there. It's so peaceful and the water's so clear. You're all by yourself... leisurely, free... »

* Ancient Vietnamese folk rhyme

The fish pretended to be laughing ironically, then went on explaining :
« There used to be a beautiful stream here. One day it rained and rained and rocks rolled down from the mountain, damming up the current. The old stream changed its course and left this dead portion here. At first when the water was still quite muddied, I felt all right. I swam around and ate plenty paying attention to no one and no one knew I was here. But slowly the water became clearer and clearer. By the time, only one moon had gone by, the water became as clear as crystal and I felt so ashamed. It's not only unfortunate enough to get caught in a dead stream, but to be stranded in such transparent, crystal clear water, that's very sad and very degrading. »

« If the water's clear, there's not much to eat. Have you been going hungry ? » asked the young soldier.

« I can eat the moss off these rocks. »

Taking some rice bread out of his bag the soldier said, « Shall I break this into small pieces for you ? »

When it replied, the voice of the fish was tranquil but sad ; « Thank you very much. If only the water were muddied... but it's so clear you could see me swimming about snapping up your rice. What a humiliation ! What a humiliation ! »

The young soldier stood in silence for a moment. Then he seemed to recall something : « Say, my friend, why not let me take you out of this place and carry you over to the river near by ? »

The fish replied, « Thanks, really. But you see, if I let you take me in your hand that's ten thousand times more degrading than if I remain here in this dead stream. Though I remain here, day and night I can hear the river and feel its tremor through the veins of the earth. One day I'm sure... I'm sure a

great mountain rainfall will make this hole overflow and it will flood that stream and then I will follow the current to the great river that will be beautiful... that will be beautiful !»

Sounds of the toscin reverberated through the jungle recalling the soldiers to their barracks. Regretfully the young soldier bade the fish farewell. From then on, whenever he was in the jungle, he tried to keep away from the dead portion of the old stream so as not to disturb the fish in its captivity and solitude. Once or twice when the mountain rains came down very hard, he would run to the dead stream and throw a handful of rice into the muddied water. But the young soldier's heart was not at peace for he could not help wondering if the fish was still there to receive his gift, or if it had already wriggled over the rocks and found the great river of its dream...

In tại Kim Long ấn quán, 3 Đỗ Thành Nhân Saigon
Giấy phép số 2245/BIT/PHNT ngày 21 - 5 - 1971

Giá 50 đ.

Nhà Xuất-Bản SÁNG-TẠO

338/60-B, Thành Thái — SAIGON

Điện-Thoại : 23963

+

Tim Đọc

SÂU MÂY

doãn quốc sỹ

TRÁI ĐĂNG TRƯỜNG SINH

doãn quốc sỹ

TRUYỆN VỢ CHỒNG

đặng trần huân

NGÔN NGỮ VÀ THI PHÁP ANH

đỗ khánh hoan